Valtiontalouden tarkastusviraston vuosikertomus eduskunnalle 2023

Eduskunnan tarkastusvaliokunta
15.11.2023

Anna-Liisa Pasanen, VTV

Sisältö

Pääjohtajan puheenvuoro: Poikkeukselliset kriisit korostavat kestävän taloudenhoidon merkitystä

1. Riskien- ja jatkuvuudenhallinta on tärkeä osa vastuullista valtiontalouden hoitoa
2. Valtion virastojen tilinpäätöksistä annetut huomautukset lisääntyivät
3. Etuusjärjestelmien yhteensopivuus ja palvelujärjestelmien toimivuus pohjautuvat asiakkaiden tarpeisiin
4. Infrastruktuurien elinkaaren hallinta on pitkäjänteistä valtiontalouden hoitoa
5. Keskitetty taloustiedon keruu ja tilastointi sekä laadukas ennakointitieto luovat perustaa päätöksenteolle
6. Tarkastusvirasto keskittyy perustehtäviinsä ja vaikuttavaan tarkastustoimintaan

VTV tarkastaa valtion taloudenhoidon laillisuutta, tuloksellisuutta ja talousarvion noudattamista.

Kertomus sisältää

- 71 varainhoitovuotta 2022 koskevaa tilintarkastuskertomusta
- 13 erillistarkastuksen kertomusta
- 19 jälkiseurantaraporttia

Valtion virastojen tilinpäätöksistä annetut huomautukset lisääntyivät

Kirjanpitoyksiköille annetut huomautukset tilinpäätöksen oikeista ja riittävistä tiedoista lisääntyivät

- Tilintarkastuskertomuksissa VTV ottaa kantaa siihen, onko tilinpäätöksestä ja toiminnallisesta tehokkuudesta esitetty oikeat ja riittävät tiedot, onko sisäinen valvonta toimivaa ja onko talousarviota noudatettu.
- 21 kirjanpitoyksikköä (34 %) sai vähintään yhden huomautuksen tilinpäätöksissä tai taloudenhoidon menettelyissä todetuista olennaisista puutteista. Suurin muutos vuoteen 2021 verrattuna oli tilinpäätöslaskelmien ja liitetietojen tai toiminnallisen tehokkuuden tiedoissa, joihin liittyvä huomautus annettiin 12 kirjanpitoyksikölle, kun vuonna 2021 vastaava huomautus annettiin 5 kirjanpitoyksikölle.
- Jotkin kirjanpitoyksiköt ovat viime vuosina saaneet toistuvasti huomautuksen sisältävän eli mukautetun tilintarkastuskertomuksen. Kolme kirjanpitoyksikköä on saanut huomautuksen vähintään seitsemänä peräkkäisenä vuotena.

Laillisuushuomautusten määrä on vähentynyt

- VTV antaa kirjanpitoyksikölle kielteisen laillisuuskannanoton, mikäli talousarviota tai sitä koskevia keskeisiä säännöksiä ei ole noudatettu. Kielteinen laillisuuskannanotto koskee yleensä yksittäistä taloudenhoidon osa-aluetta tai menettelyä.
- Laillisuushuomautuksen saaneiden kirjanpitoyksiköiden määrä (noin 10 huomautusta) on pysynyt lähes ennallaan vuosina 2020–2022, mutta vuosina 2020 ja 2021 huomautusten yhteismäärä (14 ja 13 huomautusta) oli suurempi kuin vuonna 2022 (10 huomautusta).
- Vuonna 2022 laillisuushuomautuksista suuri osa koskee sitä, että kirjanpitoyksikkö on käyttänyt määrärahan vääränä varainhoitovuonna tai eri tarkoitukseen kuin mihin se on talousarviossa osoitettu.
- Vuonna 2022 sisäisen valvonnan huomautuksia annettiin 7 kirjanpitoyksikölle.

Riskien- ja jatkuvuudenhallinta on tärkeä osa vastuullista valtiontalouden hoitoa

Riskien- ja jatkuvuudenhallintaa on kehitetty valtion-hallinnossa tavalla, jota eduskunta edellytti vuonna 2018

- Valtion harjoittama riskien- ja jatkuvuudenhallinta käsittää valtionhallinnon ja yhteiskunnan toimivuuden kannalta tärkeiden toimintojen turvaamisen, riittävän tiedonsaannin valtiontalouden riskeistä, takuista ja vastuista sekä näiden valvonnan.
- Eduskunta edellytti vuonna 2018, että valtionhallinnolle määritellään yhtenäiset riskienhallinnan menettelytavat hallinnon eri tasoille ja valmistellaan periaatepäätös valtioneuvoston riskienhallintapolitiikaksi.
- Tarkastuksen jälkiseurannan perusteella enemmistö virastoista oli laatinut erilliset riskienhallintapolitiikat ja riskienhallinnan toimintasuunnitelmat. Riskienhallinnan näkökulma tullaan sisällyttämään ministeriöiden tulosohjausprosessiin. VN:n periaatepäätös riskienhallintapolitiikasta on valmisteilla.

VTV tarkasti valtion omistajaohjauksen toimivuutta 17 strategisen intressin yhtiössä ja Finnfund Oy:ssä

- Yhtiön strateginen intressi voi liittyä esim. maanpuolustukseen, huoltovarmuuteen, infrastruktuurin ylläpitämiseen tai peruspalveluvelvoitteesta huolehtimiseen. Valtio keskustelee yhtiön kanssa riskeistä ja arvioi yhtiön riskitasoa, mutta ei osallistu yhtiön riskienhallintaprosessiin. Yhtiöiden strategiseen intressiin liittyviä merkittävimpiä riskejä tulisi tunnistaa ja arvioida osana valtioneuvostotasoista valtiontalouden ja valtionhallinnon riskienhallintaa.
- Valtion omistajaohjauksen asettamat tavoitteet ohjaavat Finnfundin sijoittamaan korkean riskin kohteisiin. Yhtiön omistajaohjaus ei ole kuitenkaan kannustanut yhtiötä terävöittämään kehitysvaikutustavoitteitaan. Valtio on vuodesta 2015 alkaen rahoittanut Finnfund Oy:tä kahdella pitkäaikaisella vaihtovelkakirjalainalla. Kehyksen ulkopuolinen Finnfundin lainarahoitus vaikuttaa valtiontalouteen, mutta menosääntö ei rajoita sen suuruutta.

VTV:n suosituksia omistajaohjauksesta

- Uuteen valtioneuvoston omistajapoliittiseen periaatepäätökseen palautetaan kirjaus siitä, että valtion strategisia intressejä ei vaaranneta valtio-omistajan omin toimin eikä yhtiön toimielinten päätöksillä.
- Valtioneuvoston kanslian omistajaohjausosaston tulee ottaa huomioon yhtiöitä ohjaavien ministeriöiden näkemykset, kun se määrittelee tai päivittää yhtiöiden omistajastrategista intressiä.

- Finnfundin omistajaohjauksessa tulee tunnistaa, millaisia taloudellisia ja muita riskejä sekä mahdollisia vastuita Finnfundin toiminnasta valtiolle voi syntyä tuettaessa kehitysmaissa toimivia yrityksiä riskirahoituksella, pitkäaikaisilla investointilainoilla ja välirahoituksella. Lisäksi omistajaohjaajan tulee muodostaa näkemys siitä, millä instrumenteilla ja kuinka paljon Finnfundia voidaan enimmillään rahoittaa.

Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARA:n korkotukilainoihin liittyviä riskejä tulee arvioida tarkemmin

- Valtion takausvastuuriskit määräytyvät pitkälti luotonmyöntövaiheessa, johon Valtiokonttori ei pääse vaikuttamaan, vaikka sillä on keskeinen rooli ARA-asuntokannan riskienhallinnassa.
- Erityisesti suurissa kaupungeissa vapaarahoitteisella asuntotuotannolla ja vuokratasoilla on vaikeaa vastata sosiaalisen asuntotuotannon kysyntään. Lisäksi useissa kaupungeissa on pula kohtuuhintaiseen asuntotuotantoon soveltuvista tonteista.
- ARAn korkotukilainoja ei yleensä myönnetä sellaisiin keskisuuriin, 50 000–100 000 asukkaan, maakuntakeskuksiin, joiden väestö ei kasva. Tällaisten kaupunkien vuokrataloyhtiöillä on varsin rajatut mahdollisuudet rahoittaa uudisrakentamis- ja peruskorjausinvestointeja.

VTV:n suositukset kohtuuhintaisesta asuntotuotannosta

- Yhteistyötä ja tiedonvaihtoa ARAn ja Valtiokonttorin välillä tulee kehittää siten, että jatkossa Valtiokonttorilla on mahdollisuus osallistua eniten riskejä omaavien rahoituksenhakijoiden lainoituskelpoisuuden arviointiin ja saada ajantasainen tieto ARAn rahoituksen myöntöperusteista.
- Rahoitusta myönnettäessä ARAn tulee kiinnittää erityistä huomiota asumisoikeusasuntoja koskeviin riskeihin.
- Sosiaalisen asuntotuotannon edistämiseksi selvitetään tarve ja mahdollisuudet rahoittaa myös keskisuurten maakuntakeskusten vuokrataloyhtiöitä ARAn korkotukilainoilla.

Etuusjärjestelmien yhteensopivuus ja palvelujärjestelmien toimivuus pohjautuvat asiakkaiden tarpeisiin

Yleisestä asumistuesta on tullut matalia ansiotuloja saavien tukimuoto

- Tarkastuksessa selvitettiin vuonna 2015 yleisessä asumistuessa käyttöönotetun suojaosan eli ansiotulovähennyksen vaikutusta osa-aikaiseen työntekoon. Ansiotulovähennys tarkoittaa, että asumistuen määrää arvioitaessa ruokakunnan jokaisen aikuisen jäsenen ansiotuloista vähennetään 300 euroa kuukaudessa.
- Ansiotulovähennys kannustaa osa-aikaiseen työntekoon. Ansiotulovähennyksen johdosta pääkaupunkiseudulla asuville, työmarkkinatukea saaville yhden huoltajan perheille ja opiskelijoille on kannattavaa tehdä osa-aikatyötä.
- Ansiotulovähennys ei muodostu kannustinloukkua yksin asuville työmarkkinatuen saajille, joiden kuukausitulonsa ovat 100–2 000 euroa/kk, mutta ilman ansiotulovähennystä kannustinloukku muodostuu jo yli 600 euron kuukausituloilla.
- Asumismenoja katetaan merkittävästi myös toimeentulotuella etenkin pääkaupunkiseudulla, jossa asumiskustannukset ovat muuta maata korkeammat.

VTV:n suosituksia yleisestä asumistuesta

- Linjataan, missä määrin matalia ansiotuloja saavien toimeentuloa tuetaan yleisellä asumistuella ja missä määrin muilla etuuksilla.
- Kehitetään ratkaisuja, jotka vähentävät viimesijaiseksi ja väliaikaiseksi tarkoitetun toimeentulotuen tarvetta asumisen tukemisessa.
- Hallituksen esityksissä tulee kiinnittää erityistä huomiota uudistusten valtiontaloudellisiin ja muihin etuusjärjestelmän osiin kohdistuviin vaikutuksiin.

Julkisten palvelujärjestelmien monimutkaisuus ja hajanaisuus vaikeuttavat järjestelmien ohjausta ja hallintaa

- Julkisia palveluja tuottavat useat toimijat eri hallinnonaloilta, osa valtakunnallisesti ja osa alueellisesti tai paikallisesti. Palveluntuottajien tehtävissä ja vastuissa on usein epäselvyyttä ja päällekkäisyyttä. Järjestelmälle asetettuja tavoitteita ja tehtäviä on vaikea toimeenpanna, eikä toimijoiden yhteistyö ja tiedonvaihto ole aina sujuvaa. Järjestelmä kehitetään yleensä hankerahoituksella.
- Julkisia palvelujärjestelmiä ja erilaisia lupaprosesseja on pyritty sujuvoittamaan muun muassa digitalisaation avulla. Palvelujen digitalisointi palveluntuottajan lähtökohdista käsin ei kuitenkaan ratkaise havaittuja epäkohtia, vaan palveluiden kehittämisessä pitäisi edelleen kiinnittää enemmän huomiota asiakkaiden tarpeisiin ja alueellisiin erityispiirteisiin.

VTV:n suosituksia julkisille palvelujärjestelmille

- Julkisten palvelujärjestelmien, kuten sosiaali- ja terveydenhuollon, yrityspalveluiden ja koulutuspalveluiden, kokonaisuuden hallintaa tulee parantaa täsmentämällä järjestelmissä toimivien organisaatioiden tehtäviä ja työnjakoa sekä selkiyttämällä ja yhtenäistämällä normi-, resurssi- ja informaatio-ohjausta.
- Palveluita ja niiden digitalisaatiota tulee kehittää suunnitelmallisesti ja ennakoivasti. Tämä edellyttää oleellisten asiakastarpeiden ja alueellisten erityispiirteiden tunnistamista ja huomioimista sekä vakaata rahoituspohjaa.

Työperusteinen maahanmuuton lupaprosessit ovat nopeutuneet

- Työperusteisen maahanmuuton lupaprosessit ovat nopeutuneet automaation ja lupakäsittelijöiden lisäyksen myötä. Erityisasiantuntijoiden ja kasvuyrittäjien sekä heidän perheenjäsentensä lupakäsittelyn tavoiteaika (2 vko) saavutettiin vuonna 2021. Kesäkuussa 2022 käyttöönotetut pikakaista ja D-viisumi eivät lisänneet käyttöönottovuonna työperusteista maahanmuuttoa odotetussa laajuudessa.
- Muilla työntekijöillä oleskeluluvan saati kesti keskimäärin 10 viikkoa vuonna 2022.
- Monissa ammateissa työskentelevillä perheenyhdistämisestä hankaloittavat tulorajat ja perheenjäseniä koskevien asiakirjojen ja suullisten kuulemisten hitaus eri maiden edustustoissa.
- EU- ja ETA-alueen ulkopuolella sosiaali- ja terveydenhuollon koulutuksen suorittaneiden ammattioikeuksien saamisessa on ollut hitautta ja hoitohenkilöstön pätevöittämiskoulutuksen rahoitus on ollut hankepohjaista.

VTV:n suosituksia työperusteisesta maahanmuutosta

- Työperusteisille maahanmuuttajille tarjottavia neuvonta-, ohjaus-, kotouttamis- ja asettautumispalveluita tulee vahvistaa ja vakiinnuttaa koko maassa.
- Työperusteisen maahanmuuton tietopohjaa tulee parantaa siten, että oleskeluluvan syytä kuvaava tieto voidaan yhdistää muuhun kansalliseen rekisteritietoon.
- Toteutetaan Sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön riittävyyden ja saatavuuden -työryhmän valmisteleman strategisen tiekartan 2022–2027 ehdotukset ulkomaisen työvoiman pätevöittämiskoulutuksen rahoittamiseksi, kehittämiseksi ja vakinaistamiseksi.

Kansainvälistä suojelua saavien kuntiin ohjaus ja sijoittumisen seuranta ovat tehostuneet

- Turvapaikkaprosessin sujuvoittamiseksi kansainvälistä suojelua saavien henkilöiden kuntiin ohjausta ja siirtymistä vastaanottokeskuksista kuntiin on kehitetty tavoitteellisesti, ja sitä on arvioitu kattavasti kotoutumislain uudistamisen (936/2022, HE 208/2022 vp) yhteydessä.
- Hallinto on toteuttanut useita toimenpiteitä Ukrainasta sotaa pakenevien henkilöiden kotoutumiseksi.
- Kansainvälistä suojelua saavien kuntiin ohjausjärjestelmän toimivuutta voidaan arvioida luotettavasti vasta sen jälkeen kun kotoutumislaki on tullut voimaan vuonna 2025.

Infrastruktuurien elinkaaren hallinta on pitkäjänteistä valtiontalouden hoitoa

Infrastruktuurit ovat tärkeä osa valtion käyttöomaisuutta, jonka ylläpitoon tarvitaan elinkaaren hallintaa

- Valtion vastuulla olevan infrastruktuurien ja käyttöomaisuuden, kuten ICT-järjestelmien, liikenneverkon, rakennuskannan sekä koneiden ja laitteiden, ylläpito edellyttää jatkuvaa elinkaaren hallintaa ja investointien pitkäjänteistä suunnittelua.
- Valtionhallinnon tietojärjestelmien rahoitusratkaisut eivät tue kovin hyvin järjestelmien elinkaaren hallintaa rahoituksen lyhytjänteisyyden takia, vaikka talousarvioprosessi ja julkisen talouden suunnitelma luovat periaatteessa puitteet jatkuviin ylläpito- ja kehitystarpeisiin vastaamiselle.
- ICT-järjestelmien toimittajariippuvuus voi muodostua ongelmaksi etenkin pitkäkestoisissa sopimuksissa ja kokonaan toimittajan hallussa olevissa valmisratkaisuissa. Toimittajariippuvuuden riskiä voidaan vähentää tietojärjestelmän kokonaisarkkitehtuurin suunnittelulla, huolellisella markkinakartoituksella ja kilpailutuksen neuvottelumenettelyllä sekä kehittämällä yhtenäisiä kansallisen tason järjestelmiä ja palveluja.

Digitalisaation odotetaan tehostavan sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen tuottamista ja toimivuutta

- Hyvinvointialueiden digitalisaation ja tiedonhallinnan kehittämisen kustannukset on arvioitu 2–3 miljardiksi euroksi seuraavan vuosikymmenen aikana. Syksyllä 2022 hyvinvointialueiden esittämissä investointisuunnitelmissa ICT-investointien osuus oli yhteensä noin miljardi euroa (11 %) kaikista investointitarpeista.
- Hyvinvointialueet pystyivät tekemään välttämättömät muutokset ICT-järjestelmiinsä vuoden 2023 alkuun mennessä valtionavustusten ja inhouse-yhtiöiden turvin. Vuosina 2021–2022 STM ja VM jakoivat avustuksia kolmelta eri talousarvio-momentilta seitsemän kertaa yhteensä lähes 700 miljoonan euron edestä.
- Usean valtionapuviranomaisen eri aikoina myöntämiin valtionavustuksiin perustuva rahoitusmalli ei edistä pitkäjänteistä ICT-muutoksen läpiviemistä ja digitalisaation kehittämistä. Toimintaa tulisi ohjata yhdellä rahoituskanavalla, jotta hyvin-vointialueet voisivat toteuttaa ICT-kehittämistyötään pitkäjänteisesti.

VTV:n suosituksia tietojärjestelmistä ja digitalisaatiosta

- Valtiontalouden kehyksissä ja budjeteissa tulee ottaa huomioon suurten ICT-uudistusten vaatimat investoinnin ja ylläpitokustannukset siten, että se mahdollistaa järjestelmien pitkäjänteisen elinkaaren hallinnan.
- Valtionhallinnon tietojärjestelmien elinkaaren hallintaan tarvitaan tuottavuutta tukevia yhtenäisiä käytäntöjä muun muassa teknologioiden priorisoinnista, toimittajariippuvuusriskin hallinnasta ja järjestelmien kehittämistarpeiden rahoituksesta.
- Kansalliset sosiaali- ja terveydenhuollon digitaaliset palvelut tulee sovittaa keskenään yhteen siten, että ne vastaavat hyvinvointialueiden tarpeita.

Keskitetty taloustiedon keruu ja tilastointi sekä laadukas ennakointitieto luovat perustaa päätöksenteolle

Keskitetysti tuotettu tilasto- ja ennakointitieto antaa hyvän pohjan päätöksenteolle

- Keskipitkän aikavälin kehitysarvioiden raportointia on kehitetty, mutta eri kehitysurien määriteltyä ja vertailtavuutta sekä suunnitteilla olevien toimenpiteiden arvioituja vaikutuksia julkisen talouden rahoitusasemaan tulee edelleen parantaa.
- Tilastovuodesta 2021 lähtien kuntataloustietojen keruu siirtyi Tilastokeskuksesta Valtiokonttoriin. Samalla Tilastokeskus lopetti keskitetyn kuntataloustilastojen laadinnan, jonka jälkeen eri tahot ovat koonneet summatietoja Valtiokonttorin keräämästä kuntataloustiedosta. Vastaavaa käytäntöä aiotaan noudattaa myös hyvinvointialueiden taloustiedon hyödyntämisessä. Hajautettu malli vaikeuttaa taloustiedon hyödyntämistä valtiontalouteen liittyvän päätöksenteon valmistelussa.
- Oikea-aikaiset ennakointiraportit ja ennakointitiedon keskitetty koordinointi lisäisivät päätöksentekijöiden mahdollisuutta hyödyntää ennakointitietoa sekä virastojen edellytyksiä reagoida toimintaympäristönsä muutoksiin.

VTV:n suosituksia julkisen talouden suunnitelman tietoperustan parantamisesta ja ennakointitiedon hyödyntämisestä

- Julkisen talouden suunnitelman tietoperustaa tulee parantaa kehittämällä edelleen eri kehitysurien määriteltyä ja vertailtavuutta, vahvistamalla julkisen talouden tilastoinnin laadunvarmennusta sekä järjestämällä kuntatalouden ja hyvinvointialueiden taloustietojen keskitetty tilastointi.
- Ennakkotiedon tuotantoprosessin ja tiedon koordinoinnin tehostaminen parantaisi ennakointitiedon hyödynnettävyyttä päätöksenteon valmistelussa.

Kiitos!

VALTIONTALOUDEN TARKASTUSVIRASTO
STATENS REVISIONSVERK

Tack!

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmassa on linjauksia VTV:n vuosikertomuksessa käsitellyistä teemoista

Pääministeri Orpon hallitusohjelma (s. 16)

- *"Valtion omistajapolitiikkaa ohjaava uusi periaatepäätös valmistellaan vuoden 2023 aikana. Samassa yhteydessä päivitetään kuhunkin yhtiöön liittyvän intressin luonne ja nykyisten valtionyhtiöiden omistusrajojen ajanmukaisuus."*
- *"Omistajapolitiikan periaatepäätöksen yhteydessä muodostetaan laaja-alainen näkemys valtion omistajapolitiikan ohjauksesta ja pitkän aikavälin tavoite valtion omaisuuden hoitamisesta."*
- *"Osana periaatepäätöksen päivitystä tarkistetaan valtion edustajien osallistumisen periaatteet yhtiöiden hallituksiin sekä omistajaohjauksen käytänteet."*

Pääministeri Orpon hallitusohjelma (s. 123-124)

- *”Mitoitetaan valtion tukeman asuntotuotannon korkotuki- ja takauslaina-valtuudet aiempaa paremmin rakennusalan muun suhdannetilanteen mukaisesti. ARA-tuotannon kustannuksiin kiinnitetään aiempaa parempaa huomiota ARA-vuokrien säilyttämiseksi kohtuullisella tasolla.”*
- *”Otetaan käyttöön takausmaksut (0,5 %) uusissa valtion tukemissa vuokra-asuntojen korkotukilainoissa, mutta rajataan erityisryhmien asuntotuotanto takausmaksun ulkopuolelle.”*
- *”Selvitetään asuntorakentamisen tukemiseen liittyvät valtion rahoitus- ja takausvastuut sekä vaihtoehdot vastata nykyisistä ja tulevista takaus- ja tukisitoutumista. Jatketaan asumisoikeuskohteiden korjausten avustamista. Ei myönnetä tukia uusille asumisoikeuskohteille. Pitkien (40 vuotta) korkotukilainojen valtuuksia pienennetään ja lyhyiden (10 vuotta) korkotukilainojen kasvatetaan.”*

Pääministeri Orpon hallitusohjelma (s. 122-123)

- *”Yhteiskunnan tukemaa ARA-asuntotuotantoa vähennetään hallitusti.”*
- *”Selvitetään yhteiskunnan tukeman asumisen kehittämistarpeet ja toteutetaan tarvittavat lakimuutokset Selvitetään Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen (ARA) roolia, asemaa ja tehtäviä huomioiden myös rakentamiseen jatkossa kohdentuvat EU:n rahoitusmuodot.”*
- *”Pitkän korkotuen asunnot ohjataan jatkossa tarkemmin pienituloisille kuitenkin huomioiden, etteivät asuinalueet eriydy segregaatiokehityksen seurauksena. Selvitetään mahdollisuutta ylläpitää sosiaalisen asuntotuotannon edullista vuokratasoa nostamalla hyvätuloisten asukkaiden vuokria tietyn tulorajan jälkeen.”*
- *”Velvoitetaan erityisesti kasvavien kaupunkiseutujen kaupunkeja ja kuntia MAL-sopimusten kautta riittävään tontti- ja asuntotuotantoon, jotta asuntojen hintakehitys pysyy kohtuullisena.”*

Pääministeri Orpon hallitusohjelma (s. 73-74)

”Hallitus toteuttaa asumistuen kokonaisuudistuksen, jonka tavoitteena on tukien kohdistuminen tukea eniten tarvitseville ryhmille.

- *Yleisestä asumistuesta poistetaan 300 euron ansiotulovähennys.*
- *Yleisen asumistuen perusomavastuu korotetaan 42 %:sta 50 %:iin.*
- *Asumistuen taso tarkistetaan 70 prosenttiin hyväksyttyjen asumismenojen ja perusomavastuun erotuksesta.*
- *Asumistuen kuntaryhmät 1 ja 2 yhtenäistetään tasolle 2.*
- *Yleisessä asumistuessa otetaan käyttöön 10 000 € varallisuusraja. Ylittävästä osasta lasketaan 20 prosenttia huomioitaviin vuosituloihin 50 000 € saakka, jonka jälkeen asumistukea ei saa.*
- *Omistusasuntoon ei saa jatkossa yleistä asumistukea.*
- *Opiskelijoiden yleisen asumistuen rinnalle selvitetään ja kehitetään yhteisasumista suosiva ja taloudellisesti houkutteleva vaihtoehto.*
- *Toimeentulotuen perusosaan sisällytetään viiden prosentin omavastuu toimeentulotuen asiakkaan tarpeellisten suuruisten asumismenojen määrästä.”*

Pääministeri Orpon hallitusohjelma (s. 144)

- *"Luvituksen sujuvuus on edellytys investointien syntymiselle ja erityisesti puhtaan talouden murrokselle. Siksi hallitus priorisoi sen keskeiset uudistukset ja saattaa ne voimaan viimeistään vuoden 2024 aikana vahvalla poikkihallinnollisella koordinaatiolla. Valtion aluehallinnon uudistamisen osalta valmistelu tehdään niin, että uuden mallin mukaan järjestetty valtion aluehallinto käynnistää toimintansa lähtökohtaisesti vuoden 2025, mutta viimeistään vuoden 2026 alusta."*
- *"Investointien edistämiseksi edetään kohti yhden luukun mallia, jossa asiointi ja lupien haku tapahtuu keskitetysti ja digitaalisesti yhden, toimivan ja käyttäjälähtöisen lupaprosessin kautta. Yhdellä viranomaisella on vastuullaan lupaprosessin eteneminen ja koordinointi tarvittavine selvityksineen. Tavoitteena on myös, että luvituksen kokonaisuutta toteutetaan viranomaisten ja hanketoimijoiden yhteistyöllä rinnakkain, eikä irrallisina peräkkäisinä palasina."*

Pääministeri Orpon hallitusohjelma (s. 204-206)

- *”Työperusteinen oleskelulupa Suomessa perustuu oikeuteen ja velvoitteiseen tehdä työtä. Valvontaa lisätään ja väärinkäytökset estetään. Hallitus säilyttää nykymuotoisen saatavuusharkintajärjestelmän ja pyrkii siihen, että ensisijaisesti huolehditaan Suomessa jo olevien työttömien työnhakijoiden työllistymisestä. Lisäksi hallitus täydentää työvoimaa ensisijaisesti EU- ja ETA-alueelta. Työperäisen maahanmuuton painopisteenä kolmansista maista ovat korkeakoulutetut ja työntekijät sellaisilla aloilla, jotka voidaan aidosti todentaa työvoimapula-aloiksi.”*
- *”Selvitetään ja otetaan käyttöön tehokkaampi luvan ehtojen valvontajärjestelmä.”*
- *”Tavoitellaan työperusteisten oleskelulupien käsittelyn kuukauden enimmäisaikaa. Yli 4000 euroa kuukaudessa ansaitsevien erityisasiantuntijoiden kohdalla tavoitellaan viikon enimmäiskäsittelyaikaa.”*
- *”Hallitus varmistaa kotoutumisen mahdollisuuksia lisäämällä maahanmuuttajan omaa vastuuta kotoutumisestaan ja muuttamalla järjestelmää velvoittavaksi. Hallitus uudistaa kotoutumisjärjestelmän kotoutumiseen kannustavaksi.”*

Pääministeri Orpon hallitusohjelma (s. 112-113)

- *"Digitalisaatio ja teknologian hyödyntäminen ovat yksi tärkeimmistä keinoista parantaa julkisten palveluiden laatua, tehokkuutta ja saatavuutta. Viranomaisasioinnissa lähtökohdan on oltava se, että yhtä tietoa kysytään palvelun käyttäjältä vain kerran ja että koko palveluketju on saatavilla ”yhdeltä luukulta”. Hallitus toteuttaa tarvittavat kansalliset lainsäädäntömuutokset, joilla uusia teknologioita ja digitalisaatiota voidaan hyödyntää täysimääräisesti julkishallinnon toiminnassa.”*
- *”Valtionhallinnon digihankkeiden nykyinen rahoitus kootaan poikkihallinnollisen koordinaation alaiseksi. Eri hallinnonalojen digitalisaatiobudjeteista muodostetaan hallituskauden aikana tarkoituksenmukaisen kokoinen yhteinen kehitysbudjetti, joka suunnataan hallitusohjelmassa asetettujen prioriteettien mukaisesti. Digihankkeille laaditaan rahoituskriteerit, jotka ohjaavat niiden yhteentoimivuutta. Hallitus vähentää samassa suhteessa ministeriökohtaisten hankkeiden määrärahoja, jotta uudistus on kustannusneutraali."*

Pääministeri Orpon hallitusohjelma (s. 50-51, 55)

- *"Vahvistaakseen hyvinvointialueiden edellytyksiä johtaa tuloksellisesti alueensa palveluiden järjestämistä, lisätäkseen järjestelmän läpinäkyvyyttä ja asukkaiden tiedonsaantia, hallitus kehittää hyvinvointialueiden vaikuttavuuden, palvelujen saatavuuden sekä kustannustehokkuuden tietopohjaa, tiedon saatavuutta ja avoimuutta sekä vertailtavuutta."*
- *"Hyvinvointialueiden talouden ja tuloksellisuuden ohjauksen edellyttämää tietopohjaa kehitetään, jotta saadaan käyttöön johtamista tukeva, toiminnan ja talouden kattava tieto. Varmistetaan lisäksi, että tiedot alueiden välillä ovat vertailukelpoisia ja avoimesti saatavilla."*
- *"Kuntien ja hyvinvointialueiden taloustietojen, kuten ostolaskutietojen julkisuutta sekä oman tuotannon ja ostopalveluiden, vertailukelpoisuutta parannetaan."*